

ארבעה ראשי שנים פרק ראשון ראש השנה יב.

עין משפט
נר מצוה

גמ א מ"י פ"ג מהל'
משער הלכה ט סגמ
משער קנה:
ב ב מ"י פ"ה מהל'
תרומות הלכה יא ופ"ד
מאלמות הלכה יב
סגמ עין קלו טו"ש"ע י"ד
סימן שלף סוף ט:

רבינו הגאון

ומקרי ליה חדש שני
מכלל דבתרבי נברא
העולם כו. ר' יהושע
אומר שבעה עשר באורי
היה ומקרי ליה חדש
שני. מכלל דבניסן נברא
העולם. ואקשין הניחא
לר' יהושע אשכחין ניסן
דאי קרי רשון לחדשים,
נמצא אייר שני לחדשים
נ"א. שני לז' אלא לר'
אליעזר דאמר מרחשון,
למה נקרא שני. וישני
שני לרין. דתני בארבעה
פריקס העולם נידון וזה
מאן. בראש השנה
כל באי עולם עוברין
לפני כבני מרון. כלומר
החשון הוא שני לחדש
שניגמר עליהן הדין.
ואקשין טוב בשלמא
לר' אליעזר דאמר מנהג
העולם להיות מול כימה
שוקע ביום ועולה בלילה,
ושניה הקב"ה והעלוהו
ברום במוחה. היינו דאיכא
שנינו. אלא לר' יהושע
במאי שניה. ופיקין
השוריד עליהן גשמים
ורוחין מן השמים שלא
כדרך כל הגשמים. מנא
לן שנאמר וישכרו המים.
פי' יתו מרתיחתו [נ"א:
מתחילן]. ונר רבן הכמי
ישאל מונין למבול. והוא
חשבון הלכנה מהשני
כרבי אליעזר דאמר
בתפשי נברא העולם.
ולתקופה. והוא חשבון
השמש כרבי יהושע.
וחכמי אומות העולם מונין
אף ללכנה מניסן כר'
יהושע. ולירקות. פרי'
נא מעשר ירק והוא
מדרבנן ופירי ראש השנה
שלו תשרי. וכל שכן
מעשר דגן (ומעשר).
נתן לירקות ולמעשרות
מי דגרים. ואוקימנא [היא]
לרא קתני ירק אלא קתני
ולירקות. משום דאית תרי
גוני ירק בתורת מעשר
ירק. כדתנן במעשרות פירי
א' ירק הנאגד משיאגד. פי'
מי שדרכו להאגד אגודות.
משיאגד נגמרה מלאכתו
ונהו נחויב במעשר.
ושאין נאגד משימלא את
הכלי. ואידי דנתא ירוקת
נתא מעשרות. תנו רבנן
ליקט ירק יש [ראל] ערב
ראש השנה עד שלא נתא
השמש. ודור וליקט גרי

אלא רבי אליעזר מאי שני. ואע"ג דלרבי אליעזר בתשרי נברא העולם (י) דנדי לענין השנים ראוי למונת ממנו לענין מנין החדשים אין מונין ממנו לקרות מרחשון שני לחדשים ניסן ראשון: **למבול** כרבי אליעזר. אע"ג דסבירא להו כרבי יהושע דניסן נברא העולם ממונין לתקופה כרבי

(ט) והוצרך לשנות סדר זרואית והעלה זכר כימה ציוס ונטל שני כוכבים ממנו ומעיינות מתמעטין צמחה ימות החמה ופסקו הגשמים ושינה סדר זרואית ומגברו המעיינות וטעפס: ^ו יום שמול כימה **עולה ציוס**. שזמרחשון עולה עקרב צמחלת היום ואחריו קשת נמצא

עולם (י) דנדי לענין השנים ראוי למונת ממנו לענין מנין החדשים אין מונין ממנו לקרות מרחשון שני לחדשים ניסן ראשון: למבול כרבי אליעזר. אע"ג דסבירא להו כרבי יהושע דניסן נברא העולם ממונין לתקופה כרבי יושע (ט) ושנות החמה מתשרי משום דמשרי ראש לשנים ולשמייץ וליוזלות: **ולירקות** ואדרבה. ומתמייץ ללא קתני לנדריס בהפסק' לא מיירי כדפרישת לעיל (ד. י. ג. נד"ה בהפסקה) גבי ולעיוורים: **תנא** דרבנן. מדתנן לירקות יומר משאר כל פירות משמע דלל שאר פירות מעשרין לאורייתא וכן משמע דריש מסכת מעשרות זירושלמי דריש כולהו מקרא חוץ מירקות ומסקי דמעשר ירוקת מדבריהם והכי איתא הסם עשר מעשר את כל מצואת זרעך כלל ופרט אין בכלל אלא מה שצפרט אין לי אלא מצואה קטנית מנין ת"ל וכל מעשר הארץ מוצר הארץ לרבות זרע שום וגרניר יכול שאני מרבה זרע לוף העליון זרע כרשין זרע לפת וזינו ושאר זרעווי גנה שאינס נאכלין ת"ל מוצר הארץ ולא כל זרע הארץ פרי העץ לרבות כל פירות האילן יכול שאני מרבה חרובי שטיה וזלמוני ומרובי גדירה ת"ל משרי העץ ולא כל פרי העץ ירוקת מנין יאסי זן עקיבא אומר המעשרות ירוקת מדבריהם והכי נמי איתא זירושלמי צסוק חלה רבותינו שזבנה

ומתוך ששינו מעשיהם שינה הקב"ה עליהם מעשה בראשית והעלה מזל כימה ביום ונטל שני כוכבים (ט) והביא מבול לעולם בשלמא לר' יהושע היינו דכתיב שני אלא לר"א מאי שני (ט) שני לרין בשלמא לרבי יהושע היינו דשינה אלא לר"א מאי שינה כדרך חסדא דאמר רב חסדא ברותחין קלקלו וברותחין נידונו ברותחין קלקלו בעבירה וברותחין נידונו כתיב הכא ויישבו המים וכתיב התם וחמת המלך שכבה ת"ר חכמי ישראל מונין למבול כר"א ולתקופה (כ) יהושע חכמי אומות העולם מונין אף למבול כר' יהושע ולירקות: **תנא** לירקות ולמעשרות ולנדריס לירקות מאי ינהו מעשר ירק היינו מעשרות תנא דרבנן וקתני דאורייתא וליתני דאורייתא ברישא א' איירי דחביבא ליה אקדמה ותנא דידן תנא דרבנן וכל שכן דאורייתא וליתני מעשר אחד מעשר בהמה ואחד מעשר דגן וליתני ירק תרי גווי ירק דתנן ד' אירק הנאגד משיאגד ושאינו נאגד משימלא את הכלי ת"ר בליקט ירק ערב ראש השנה עד שלא תבא השמש וחזר וליקט משתבא

(א) לעיל ט. ט. סנהדרין ק: זכוח ק"ה. א. וינמות ב: ומ"ן. ד. מעשרות פ"א מ"ה מול"ן. ט. ומספתה פ"א ה"ח ע"ש ומספתה דתרומות פ"ב ה"ה ה"ו ע"ש. ו) ש"ך לר' א"ה. ו) לאסתר ח. א. י"ל מה משקין. ו) וי"ע וספוקי כבודו נד. ד"ה ושי ומ' ע"ז מת. ד"ה צל ומ"ק. מול"ן: ו' ד"ה והמ"ק.

תורה אור השלם

1. וינבר אלהים את נח ואת כל הבהמה ואת כל הבהמה אשר ארו בתבה ויעבר אלהים רוח על הארץ וישפו המים: בראשית ח א
2. ויתלו את הקוף על היץ אשר הכין למקדקי ויחמת הקוף וישפו המים: אסתר ו

הגרות הב"ח

(א) נבי ונטל שני סוככים מכימה והיצל: (ב) רש"י בריש העמוד והוצך לנול סדר בראשית נמחק ושל"ל יום שמול כימה שוקע ציוס ומעיינות מתמעטין ומסוק ימות החמה ופסקו הגשמים ושינה עולין סדר זרואית והעלה זכר כימה ציוס ונטל שני סוככים ממנו ומגברו המעיינות וטעפס: (א) ד"ה אף למבול כו ומבול באייר ירד וע"כ כשתאמר בלחם: (ד) רוב ד"ה אלא כו נברא העולם מכל מקום נדי לענין: (ט) ד"ה לנגול כו ענת נח וברייתא שלם משרי כלי' וזיתת ושנות החמה נמחק:

גליון הש"ס

נברא אלא לר"א מאי שני. עין בדיק' מ"א ח ב בשם תרגום יומן שס לפני היום שיטלו ממנרס היה תשרי חדש ראשון כי בתשרי נברא עולם ומשיטלו שרל' ממנרס ניסן הוא ראש לחדשים ע"ש א"כ מאי ספוקי הכא אלא לר"א מאי שני הו מקודס והי תשרי ראשון לחדש ופיר קרי למרחשון שני למדשים:

מוסף רש"י

ודמת המלך שבעה. ונהו מרחשון. הכא נמי מוס ממנו מרחשון (סנהדרין קח). ירק הנאגד. שרבו לאגודו משיאגד. הוקבע למעשר ואחרי כתיבילת ארעי (דודין ט. י).

היו מפרישין תרומות ומעשרות עד שצאו הרוצים ויבטלוס מאין אינון הרוצים תרגמוניה ר' זעירא רב יהודה בשם שמואל חלה צבור'ל ותרומת חו"ל אוכל ורוץ ואח"כ מפריש רבי אבה בשם שמואל אומר לא חשו אלא לדגן ומירוש ויזהר רבי אילא בשם שמואל אמר לא חשו אלא לתרומה גדולה בלנד אבל לירקות אפילו לתרומה לא חשו דתני יאסי זן עקיבא המעשרות לירקות מדבריהם מכל הני משמע דשאר כל פירות לאורייתא אבל אי אפשר לומר כן דלקמן בפירקין (דף טו): אמרו מעשר חרובין דרבנן ובפרק כ"ז מדברין (בבב"מ דף לו.) מעשר דלף מדרבנן ובפרק אלו עוברין (פסחים דף מד.) מעשר תבלין דרבנן ואפילו תאניס ורמונים ותמרים דכתיב קצקאל דארץ חטה פטורין מן המעשרות ללא מחייב מדאורייתא אלא דגן ותירוש ויזהר כראמרינן צפ' מעשר צבמה (בבב"מ דף גה. טז.) תירוש ויזהר מק"ש (י) משקין דקדשים דתרומת (דגן) תירוש ויזהר אין מידי אחרנית לא וממעט דבש תמרים ויין תפוחים וזריש זבילה (דף ג. י) ושם הא"י נתנא דלטרס קטיעות הוא דאמר כל דבר שצמנין אפילו דרבנן לא צטיל והו דממעט צסוק הערל (בימות דף פה.) ושם דעיגול בעיגוליו אינו עולה אי תרומה בזמן הזה לאורייתא דע"ג ללעולם תרומת חרובין דרבנן מ"מ כעין לאורייתא תקון והו דתניא בפרק אלו הן הלוקין (מכות דף יט.): גבי כהן שעלתה צידו חאנה של טבל דכהן שאכלה לוקה אחת וזר שאכלה לוקה שמים וכן הו דתנן במסכת פרה פ' ללוחית שהניחה וכו' (פ"א מ"ג.) גבי זבילה של תרומה שפלה למי חטאת דהאכלה צמיחה כל הני לסימני צעלמא ונפקא מינה לתרומה לאורייתא אי נמי מכת מרדות ומיתה לקוצרו זין רשעים גמורים והו לאמרינן בפרק סנודר מן הירק (מדרס דף נה.) לדגן מידי דמגן מעשמע אפי' קטנית היינו צלשון בני אדם והו דקאמרינן זירושלמי ירוקת מדבריהם היינו סמן מן הפסוק ואע"ג דמותרת כתיב צסוק פרשת צחקוטי ובספרי צפרשת עשר מעשר תניא זרע הארץ לרבות שום ושחלים וגרגר והדר תני מנין לרבות הירקות למעשרות ת"ל וכל מעשר משום דלא משתמע שפיר מקרא לא חשיב ליה אסמכתא גמורה אי נמי צרייתא דאיסי זן עקיבא פליגא"ש:

שחרכו המים ניסן הוא שרבי משפט דור המבול שנים עשר חדש: **ולירקות**. מעשר ירק לענין חדש וישן שאין תורמין מירק הנלקט ערב ר"ה על הנלקט אחר ר"ה: **ולנדריס**. לקמן (פ"ב) מפריש: **סנה דרבנן**. השעינן שיש ר"ה קצוע לענין חדש וישן צצוע מן מעשר דרבנן והדר תנא מעשר דגן שאף לו יוס קצוע לחדש וישן שלו: **ותנא** ידון. דתנא לירקות ולא תנא למעשרות: **סנה דרבנן**. ואשמועינן דיוס קצוע לו כ"ש לאורייתא: **ירק הנאגד**. שררכו באלגודות: **משיאגד**. הו גורו לנעשר ושסרו לאכול ממנו עראי עד שעשר: **ליקט ירק**. אשמועינן דירק בתר לקיטה איל לענין מעשר ואף על פי שגדל צשנה אחת אס נלקט צשתי שנים הו שנה וישן שאין תורמין מן החדש על היסן דכתיב (דברים י) שנה שנה: שניה

משתבא